

Ett lyft för forskning och innovation

Till utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet har den 23 oktober 2008 berett de övriga utskotten tillfälle att yttra sig över proposition 2008/09:50 *Ett lyft för forskning och innovation* och över de motioner som kan komma att väckas med anledning av propositionen i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde.

Åtta motioner har väckts med anledning av propositionen.

Arbetsmarknadsutskottet yttrar sig främst över frågor om genusforskning och jämställdhet inom forskningen och om arbetslivsforskning. Yttrandet tar upp motionerna 2008/09:Ub5 yrkandena 9–12 (v), 2008/09:Ub6 yrkandena 14 och 19 (s) och 2008/09:Ub8 yrkandena 12–14 (mp). De anges i fortsättningen utan årtal (2008/09).

Utskottets överväganden

Allmänt om propositionen

Arbetsmarknadsutskottet instämmer med regeringen i att forsknings-satsningar är viktiga för att långsiktigt stärka konkurrenskraften och bidra till en hållbar tillväxt och välkomnar därför förslagen om höjda anslag på området. Utskottet ställer sig också bakom den nya modellen för fördelning av forskningsmedel som utgår från kvalitetsindikatorer och antalet helårsstudenter. Utskottet kan konstatera att de strategiska satsningar som görs inom medicin, teknik och klimat inte har någon omedelbar beröring med beredningsområdet. Utskottet vill dock framhålla att det givetvis finns fler forskningsområden än de som tas upp nedan som har stor betydelse för frågorna på utskottets beredningsområde, t.ex. när det gäller utvecklingen och omställningsförmågan på arbetsmarknaden.

Genusforskning

Motionerna

Vänsterpartiet anser i motion *Ub5* att genusforskningen bör stärkas med 10 miljoner kronor. Genusforskningen bör skiljas från jämställdhetspolitiken även om forskningens resultat kan användas i jämställdhetsarbetet. Partiet framhåller att genusforskningen är tvärvetenskaplig och multidisciplinär och att den har betydelse och nytta på andra områden. Forskningen har byggt upp och konsoliderat ett eget forskningsfält och den har förnyat traditionella ämnen inom exempelvis medicin och naturvetenskap (*yrkande 9*). Med sex s.k. genusprofessurer 1995 skapades en bredare legitimitet för ämnet och forskningsmiljöer där genusforskningen är en naturlig del. *Vänsterpartiet* anser att strategin bör byggas vidare. 20 miljoner kronor av Vetenskapsrådets medel bör användas till ytterligare tolv genusprofessurer inklusive resurser för att finansiera doktorand- och forskarassistenttjänster (*yrkande 10*). Partiet anser också att infrastruktur i form av t.ex. databaser bör byggas upp (*yrkande 11*).

Miljöpartiet anser i motion *Ub8* att svensk genusforskning måste fortsätta att växa. Sverige kan enligt partiet bli världsledande på området. Behovet av genusforskning är stort eftersom samhället präglas av ojämställdhet, t.ex. genom lönediskriminering. Det finns också behov av forskning om praktiskt jämställdhetsarbete och om metoder som leder till resultat. Även den fria genusforskningen har betydelse. Problematiserande av könsroller kan vara vetenskapligt relevant utan att ha omedelbar samhällsrelevans. *Miljöpartiet* hävdar att denna forskning inte prioriteras på så många lärosäten. Det finns skäl att avsätta särskilda ”öronmärkta” resurser för att stödja

forskning som inte annars skulle ha bedrivits. Partiet föreslår ytterligare 30 miljoner kronor per år mellan 2009 och 2012 för att via Vetenskapsrådet stödja genusvetenskapligt relevant forskning. Rådet ska utforma utlysningarna tillsammans med den genusvetenskapliga kommittén (*yrkande 12*).

Utskottet

Utskottet instämmer med dessa partier i att det fortfarande finns behov av att öka kunskaperna om vissa genusfrågor. Detta är en uppfattning som också kommer till uttryck i propositionen (avsnitt 17.8). Som framgår av propositionen finns det i dag 23 inrättningar och institutioner med inriktning på genusforskning. Regeringen pekar ut ett antal områden där ytterligare kunskaper behövs: Kvinnors hälsa, frågor om diskriminering på grund av kön, mansforskning och frågor som handlar om mäns våld mot kvinnor. Utskottet kan liksom regeringen konstatera att mer kunskap är en viktig grund både för ett effektivt jämställdhetsarbete och för möjligheterna att motverka könsdiskriminering och mäns våld mot kvinnor. I sammanhanget ska noteras att regeringen gett Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) i uppdrag att initiera ett forskningsprogram om kvinnors hälsa. 90 miljoner kronor har avsatts under en treårsperiod. Sammanlagt sjuvion projekt startar under 2008. Utskottet anser inte att det finns skäl att i detta sammanhang avsätta ytterligare medel specifikt för genusforskning. De nu behandlade motionerna Ub5 yrkandena 9–11 och Ub8 yrkande 12 bör avstyrkas.

Jämställdhet inom forskningen

Motionen

Socialdemokraterna påtalar i motion *Ub6 yrkande 19* att kvinnor fortfarande har svårare än män att göra akademisk karriär och meritera sig till de högsta tjänsterna. Detta är enligt partiet ett brott mot de värden som forskningssamhället bör bygga på. Kvinnor försvinner gradvis vid övergången från grundutbildning. Mindre än var femte professor är kvinna och på flera områden går det t.o.m. bakåt. Om en jämställd situation ska uppnås på lång sikt måste andelen nyutnämnda kvinnor och män vara ungefär lika. Socialdemokraterna anser att man borde kunna överväga en ekonomisk sanktion mot de lärosäten som inte gör tillräckliga ansträngningar för att uppnå de mål för andel professorer av underrepresenterat kön som staten angivit.

Utskottet

Utskottet har ingen annan uppfattning än Socialdemokraterna när det gäller betydelsen av fler kvinnliga professorer. Jämvikten mellan antalet män och kvinnor är mycket olika på olika nivåer i det akademiska karriärsystemet.

Högskoleverkets statistik visar att kvinnor generellt sett är väl representerade i utbildningen på alla tre nivåer. Beträffande de akademiska befattningarna blir dock andelen kvinnor lägre ju högre upp man kommer i hierarkin. Det hela blir som mest tydligt när det gäller andelen kvinnliga professorer som år 2006 endast var 17 % av kåren.

I utredningsbetänkandet *Resurser för kvalitet* (SOU 2007:81) diskuteras frågan om att vikta faktorn underrepresenterat kön bland indikatorer för resurstilldelning, detta för att ge ytterligare incitament för lärosätena att arbeta med jämställdhetsfrågan. Utredningen föreslog att antalet kvinnliga professorer vid lärosätena skulle vara en indikator för fördelning av 5 % av de konkurrensutsatta resurserna. På så sätt skulle man uppnå en dubbel kvalitetsmätning: genom värderandet av den högsta akademiska kompetensen och genom beaktandet av den kvalitet som blir resultatet av ett ökat antal kvinnliga professorer. Förslaget kommenteras i propositionen i avsnittet om en ny modell för tilldelning av resurser (s. 56). Där sägs att andelen kvinnliga professorer och andelen disputerade lärare är mått som i första hand har karaktär av att vara viktiga förutsättningar för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. De kan enligt propositionen i stället ingå i bedömningar som Högskoleverket gör av verksamheten vid universitet och högskolor. Utskottet instämmer i detta och vill för egen del tillägga att ett system med incitament allmänt sett är att föredra framför ett med ekonomiska sanktioner.

Utskottet vill också hänvisa till vad som sägs i propositionen i avsnitt 15.1 Yngre forskare. Regeringen framför där att den rådande bristen på tydliga meriteringsmöjligheter minskar forskarkarriärens attraktivitet och avskräcker många unga människor, inte minst kvinnor, från att välja en akademisk bana. En tydligare karriärstruktur kan enligt propositionen locka fler kvinnor att fortsätta en akademisk karriär och bidra till en jämnare könsfördelning bland forskarna. Fler personer av underrepresenterat kön i meriteringstjänsterna ger också ett större underlag för de högre tjänstekategorierna. Arbetet för jämställdhet inom forskningen är enligt regeringen fortsatt prioriterat.

Med hänvisning till det som nu anförts anser utskottet att motion Ub6 yrkande 19 (s) bör avstyrkas.

Arbetslivsforskning

Propositionen

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) delar in sitt forskningsstöd i sex huvudområden, arbete och hälsa, arbetsorganisation, arbetsmarknad, folkhälsa, välfärd och omsorg och sociala relationer. Fördelningen av stöd på de olika huvudområdena sker efter söktryck, samhällsrelevans och kvalitet. Kvalitetskriteriet är dock alltid överordnat.

Av de medel som bör fördelas till FAS bör totalt 20 miljoner kronor användas för arbetslivsforskning, innefattande forskning om arbetsmarknad, arbetsorganisation och arbetsmiljö under åren 2009–2012. Medlen bör fördelas med 12,5 miljoner kronor 2009 och ytterligare 2,5 miljoner kronor under vart och ett av de följande tre åren.

I propositionen framhålls att arbetsmarknadens funktionssätt och arbetslivets utveckling är av mycket stor betydelse för samhällsutvecklingen. Regeringen konstaterar att forsknings- och utvecklingsinsatserna inom området spänner över ett brett fält och omfattar forskning om arbetsmarknad, arbetsorganisation, arbetsmiljö och arbetsrätt. I syfte att reducera utanförskapet och öka välbefindandet i samhället är det viktigt att ny kunskap utvecklas. Regeringen framhåller att arbetsmarknadsforskningen behövs för att få kunskap om hur politiska reformer som genomförs påverkar arbetsmarknadens funktionssätt och hur olika grupper av människor påverkas av strukturomvändningar. För att stödja ett ökat deltagande på arbetsmarknaden behövs kunskap om hur förutsättningar och incitament bäst kan utformas. Det sägs i propositionen att arbetsmiljön är viktig inte minst för att den påverkar individens möjligheter att delta på arbetsmarknaden.

I propositionen pekas också på andra områden där det är viktigt med kunskapsutveckling, t.ex. frågor av betydelse för individens hälsa och säkerhet och områden där individens och verksamhetens utveckling kopplas till varandra.

Det framhålls att arbetsmarknaden befinner sig i förändring. Företags och andra verksamheters omvärld har blivit mer komplex, svårförutsägbar och konkurrensutsatt. Företag har behövt utveckla mer flexibilitet i verksamheten, genom olika tidsbegränsade anställningsformer, genom att hyra in arbetskraft, outsourcing av olika uppgifter och deltidsanställningar etc. Det är därför viktigt med forskning om hur nya, mer flexibla, former för deltagande på arbetsmarknaden har uppstått och med arbetsorganisatorisk forskning om hur branscher och företag valt att organisera produktionen.

Regeringen hänvisar till att FAS i sin kunskapsstrategi påpekat att forskning om t.ex. ledarskapet och arbetsorganisationens vikt för företags effektivitet hittills inte prioriterats inom FAS eller Vinnovas ansvarsområden, varför sådan forskning saknat tydliga finansieringskällor. En ökning av finansieringen av arbetslivsforskning ger FAS möjlighet och ansvar att utveckla och förstärka sådana forskningsområden.

Motionerna

Såväl Socialdemokraterna, Vänsterpartiet som Miljöpartiet tar upp arbetslivsforskningen i sina motioner.

Socialdemokraterna framför i motion *Ub6 yrkande 14* kritik mot nedläggningen av Arbetslivsinstitutet (ALI). Regeringen försummar arbetslivsforskningen. Det som nu föreslås i propositionen ersätter inte de resurser som försvann med ALI. Följden blir att överblick saknas över läget och utveck-

lingen i arbetslivet, vilket drabbar människors arbetsmiljö. En del av de ökade forskningsanslagen bör tillfalla arbetslivsforskningen. Att enskilda lärosäten kan prioritera tvärvetenskap och arbetslivsforskning kan bli en utväg för att återupprätta arbetslivsforskningen, vilket bör vara möjligt inom ramen för de ökande anslagen till universitet, högskolor och forskningsråd. En översyn av möjliga framtida strukturer bör göras. Socialdemokraterna anser att 20 miljoner kronor bör tillskjutas för ett särskilt forskningsprogram om kvinnors arbetsmiljö.

Vänsterpartiet betonar i motion *Ub5 yrkande 12* att arbetslivsforskningen har en viktig roll för att skapa ett arbetsliv som är effektivt och rationellt. Partiet kritiserar nedläggningen av ALI, vilket har lett till en minskad volym forskning. När ALI fanns kunde olika forskningsdiscipliner samlas utifrån en helhetssyn. Den nya centrumbildningen i Stockholm kan enligt partiet vara värdefull men inte tillräcklig för att ersätta ALI. Det bör finnas en organisatorisk form där arbetsmarknadens parter kan bidra med kunskap om viktiga forskningsområden liksom en institutionell struktur för forskning och fördelning av anslag. Resurserna bör öka.

Miljöpartiet framför i motion *Ub8* att det efter nedläggningen av det mycket uppskattade ALI – trots vad regeringen sade inför nedläggningen – är oklart i vilken grad den forskning som bedrevs där har fortsatt vid någon annan myndighet. Det mesta tyder enligt Miljöpartiet på att en stor del av forskningen gått förlorad. Det är oacceptabelt. ALI:s forskning avsåg en alltmer komplex och förändringsbenägen arbetsmarknad, inte minst inom jämställdhets- och arbetstidsområdet. Partiet anser att ALI bör återinrättas (*yrkande 13*). Regeringens förslag om en särskild satsning via FAS är väl motiverat, men 5 miljoner kronor är alldeles för lite för detta viktiga forskningsområde. Förslaget vittnar om bristande förståelse för de utmaningar som samhället står inför i en alltmer internationaliserad värld. Viktiga forskningsområden är diskriminering på arbetsmarknaden och organisationsstyrning. Anslaget bör höjas med 35 miljoner kronor årligen till totalt 40 miljoner kronor (*yrkande 14*).

Utskottet

Riksdagsbeslutet om nedläggning av ALI hösten 2006 möttes av invändningar från de tre oppositionspartierna. Arbetsmarknadsutskottet har därefter återkommande och senast i budgetbetänkande 2008/09:AU2 *Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv* behandlat motioner om att institutet ska återinrättas. I detta betänkande poängterade utskottet att avvecklingen av ALI grundade sig på uppfattningen att forskningens kvalitet ska säkerställas genom att finansiering söks i konkurrens. Utskottet stod fast vid de principer som låg till grund för beslutet att lägga ned ALI, vilket innebar att ett yrkande om återinrättande av institutet avstyrktes. Utskottet kommenterade det nu berörda avsnittet i forskningspropositionen och betonade vikten av en brett definierad arbetslivsforskning. Förslaget

om medel till FAS för arbetslivsforskning välkomnades. Utskottet står fast vid detta. Förslagen i forskningspropositionen lägger en bra grund och ger goda förutsättningar för en fortsatt hög nivå på den svenska arbetslivs- och arbetsmiljöforskningen. Som sägs i propositionen är det med hänsyn till den relativt korta tid som gått ännu inte möjligt att avgöra hur avvecklingen av ALI påverkat arbetslivsforskningen.

Med anledning av det som sägs i propositionen om tankarna på ett gemensamt centrum för hälsa i arbetet vid Karolinska institutet, Kungl. Tekniska högskolan och Stockholms universitet vill utskottet anföra följande. Liksom regeringen anser utskottet att dessa tankar är intressanta och bör bedömas inom den satsning som nu föreslås på arbetslivsforskning. Enligt propositionen kan stödet användas till uppbyggnad av centrumbildningar och samverkan mellan starka forskningsmiljöer vid olika lärosäten. Utskottet instämmer i att stödet bör avse den forskning som bedöms ha högst vetenskaplig kvalitet.

Utskottet har inhämtat att de tre lärosätena ovan har föreslagit ett gemensamt centrum för hälsa i arbetslivet som utgår från en kärna med samverkande enheter från var och en av dessa som vid behov och efterhand kan utökas med ytterligare enheter, eventuellt även från andra universitet och högskolor. Med tanke på EU:s Lissabonstrategi, där en av grundpelarna är ”Fler och bättre jobb”, är åtgärder för en bättre arbetsmiljö, organisation av arbetet och ledarskap angelägna. Utskottet bedömer att ett snabbt föränderligt arbetsliv förutsätter forskning, utveckling och utbildning med sådan inriktning och hänvisar till vad som nyss sagts om att stödet kan användas till just centrumbildningar.

Arbetsmarknadsutskottet föreslår att utbildningsutskottet avstyrker de nu behandlade motionerna Ub5 yrkande 12 (v), Ub6 yrkande 14 (s) och Ub8 yrkandena 13 och 14 (mp).

Stockholm den 4 december 2008

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Hillevi Engström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hillevi Engström (m), Berit Högman (s), Tomas Tobé (m), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Maria Stenberg (s), Luciano Astudillo (s), Anna König Jerlmyr (m), Ann-Christin Ahlberg (s), Hans Backman (fp), Ulf Holm (mp), Sven Yngve Persson (m), Reza Khelili Dylami (m), Lennart Levi (c), Tina Acketoft (fp), Torbjörn Björlund (v) och Rosita Runegrund (kd).

Avvikande meningar

1. Avvikande mening (s)

Berit Högman (s), Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Maria Stenberg (s), Luciano Astudillo (s) och Ann-Christin Ahlberg (s) anför:

Sverige är och ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation. Forskningen främjar det demokratiska samhället genom att stödja tanke- och yttrandefrihet och ett kritiskt ifrågasättande. Därför vill vi socialdemokrater investera i kunskap och forskning. Forskningen bidrar till hållbar utveckling och förnyelse, stärker tillväxten, ökar förståelsen och samspelet med människor i andra länder och förbättrar medborgarnas möjligheter att leva ett gott liv.

Det är av största betydelse vilken inriktning forskningspolitiken har. Den socialdemokratiska forskningspolitiken vill ge människor och samhälle utvecklingsmöjligheter för framtiden. Därför satsar vi mer resurser än regeringen, totalt 4 275 miljoner kronor ytterligare. Men mer resurser är inte nog. Forskningspolitiken måste också ha en bred ansats som knyter an till verkligheten i alla delar av samhället.

Vi är kritiska bl.a. till att regeringen gör stora ingripanden i forskningspolitiken som underminerar den akademiska friheten. För hård styrning av resurser mellan lärosäten och fakulteter hindrar kvalitetsutvecklingen och ger inte heller incitament för tillkomsten av nya forskningsområden. Vi ledamöter i arbetsmarknadsutskottet är särskilt oroade över att regeringen försummar arbetslivsforskningen och att regeringen undviker frågan om forskarnas villkor. Vi menar också att jämställdhet som forskningsämne och jämställdhetsperspektivet inom akademien helt saknas i den forskningspolitiska propositionen.

Vår kritik mot forskningspropositionen redovisas i motion 2008/09:Ub6. Vissa forskningsområden försummas. Dit hör arbetslivsforskningen, till vilket vi återkommer nedan.

Vi vill först ta upp frågan om *jämställdhet*.

Sverige har fallit från första till tredje plats enligt den jämställdhetsrankning för 2008 som redovisas av World Economic Forum i deras Global Gender Gap Index. Detta är en mycket illavarslande utveckling. Den politik som den borgerliga regeringen för riskerar att på område efter område ytterligare gynna män mer än kvinnor. Vi socialdemokrater är mycket kritiska till detta. Vi menar att ett genusperspektiv måste genomsyra alla politikområden, så även forskningspolitiken. Det är vår uppfattning att jämställdhetsperspektiv helt saknas i regeringens förslag till forskningspolitik.

Andelen kvinnor blir allt lägre ju närmare den akademiska toppen man kommer. Förutom att detta är djupt otillfredsställande ur ett jämställdhetsperspektiv är det också ett brott mot de värden som ett forskningssamhälle

bör vila på. De nyare lärosätena är bättre på att fördela doktorandplatserna på ett mer jämställt sätt. De yngre universiteten har också fler kvinnor i ledningen, medan förändringen går långsammare vid de äldre universiteten. Högre upp i hierarkierna lever de gamla mönstren fortfarande kvar. Vi vill hänvisa till Dan Brändströms utredning av resurstilldelningssystemet. Där föreslogs att andelen kvinnliga professorer skulle inverka på de kvalitetsstyrda forskningsmedlen till ett lärosäte. Vi kan dock konstatera att regeringen har avfärdat detta förslag med att andelen kvinnliga professorer framför allt inverkar på kvaliteten på grundutbildningen. Detta tycker vi är ett mycket märkligt resonemang eftersom en bedömning av kvinnors och mäns prestationer efter strikt vetenskapliga och meritokratiska måttstockar är ett tecken på kvalitet. Regeringens agerande visar att det är alltför långt mellan ord och handling. Vi socialdemokrater är inte främmande för att införa en ekonomisk sanktion mot de lärosäten som inte gör tillräckliga ansträngningar för att uppnå de mål för andelen professorer av underrepresenterat kön som staten har angivit. Regeringen bidrar, genom sitt förslag till fördelning av forskningsmedel, till att de traditionellt manliga områdena får större utrymme än de områden där en större andel kvinnor forskar. Även detta bidrar negativt till jämställdheten i forskningsvärlden.

När det gäller *arbetslivsforskningen* vill vi framföra följande. Vi socialdemokrater motsatte oss den borgerliga regeringens nedläggning av Arbetslivsinstitutet (ALI). Vi är också kritiska till hur regeringen har skött nedläggningen. Även Riksrevisionen riktar stark kritik mot regeringen för det sätt på vilket avvecklingen har skötts. Ett stort kunskapskapital har gått till spillo, och regeringen har inte gjort någonting för att säkerställa de resurser som försvann med ALI. Nedläggningen kommer att inverka negativt på den framtida arbetslivsforskningen då den inte längre är sammanhållande. Detta drabbar människors arbetsmiljö. Regeringens förslag till finansiering av arbetslivsforskningen är dessutom otillräcklig. Vi menar att man inom ramen för de ökade anslagen till universitet, högskolor och forskningsråd måste prioritera tvärvetenskap och arbetslivsforskning. En översyn av möjliga framtida strukturer bör också göras. Vi vill säkerställa att en del av de ökade forskningsanslag som vi föreslår tillfaller arbetslivsforskningen.

Vi socialdemokrater skjuter i vårt budgetförslag för 2009 också till sammanlagt 20 miljoner kronor extra för ett särskilt forsknings- och utvecklingsprogram om kvinnors arbetsmiljö. Programmet ska genomföras tillsammans med arbetsmarknadens parter och inriktas på de mest skadedrabbade branscherna och yrkesgrupperna. Målet ska vara att finna metoder för att förhindra antalet arbetsskador med långvarig sjukfrånvaro för kvinnor, att föreslå lösningar på arbetsmiljöproblemen och att bidra till kunskapsutveckling inom området kvinnors arbetsmiljö.

Det anförda innebär att vi anser att utbildningsutskottet bör tillstyrka motion Ub6 yrkandena 14 och 19.

Vi vill tillägga följande. Mot bakgrund av den mycket bekymmersamma ekonomiska utvecklingen med en snabbt krympande arbetsmarknad för stora delar av det svenska näringslivet behöver breda insatser genomföras. Investeringar behövs för att stärka universitet, högskolor och forskningsråd. Dessutom krävs nya satsningar som direkt möter varslen inom näringslivet. Vi står fast vid att det program för att möta varslen som vi tidigare föreslagit ska påbörjas omedelbart och fortsätta under nästa år. Det ska utformas och genomföras tillsammans med Arbetsförmedlingen och Vinnova. Det ska innehålla investeringar i t.ex. särskilda utbildnings-, forsknings- och utvecklingsinsatser i samarbete med näringslivet. Som framgår av motion Ub6 avsätter vi socialdemokrater 500 miljoner kronor till Vinnova under år 2009. Vår utgångspunkt är att alla de som nu varslas ska mötas med kvalificerat stöd för utbildning, företagande och jobb. Genom den omfattande ekonomiska ramen ges Arbetsförmedlingen och Vinnova goda förutsättningar att med flexibilitet möta nya varsel.

Vi vill också betona betydelsen av den industrinära forskningen för jobbens skull. Det är bra att alla lärosäten får del av forskningsresurserna, men med regeringens förslag är medlen fördelade så att de yngsta universitetet riskerar att svälta. Därmed skapas ett A- och ett B-lag. För att stävja en sådan utveckling och rätta till felen vill vi införa en kontrollstation 2010/2011. För att möjliggöra en mer rättvis utveckling satsar vi i vår forskningsmotion 400 miljoner kronor mer än regeringen mot strukturell snedfördelning. Det är viktigt med kraftsamling och världsunika forskningsmiljöer – men det är också viktigt för svenskt näringsliv att forskningen utvecklas även vid de universitet och högskolor som har en nära koppling till industrin. Nu när Sverige är i en lågkonjunktur där människor möts av varsel varje dag är det mycket förvånande och kortsynt av regeringen att avveckla branschprogrammen. Ett sådant agerande riskerar att slå sönder viktig forskning och leda till högre arbetslöshet. Vi tror i stället på ett närmare samarbete mellan akademi, samhälle och näringsliv för att utveckla Sverige och jobben i vårt land.

2. Avvikande mening (v)

Torbjörn Björlund (v) anför:

Genusforskning

Vänsterpartiet har i sitt budgetförslag stärkt genusforskningen med 10 miljoner. Vi anser att den bör skiljas från jämställdhetspolitiken. Genusforskning är tvärvetenskaplig och multidisciplinär. Forskningsresultaten kan dock naturligtvis användas i jämställdhetsarbetet. Forskningen har byggt upp ett eget forskningsfält och har förnyat traditionella ämnen.

Vi anser också att 20 miljoner av Vetenskapsrådets medel bör användas till ytterligare 12 genusprofessorer, utöver de sex som skapades 1995, inklusive resurser för att finansiera doktorand- och forskarassistenttjänster.

Arbetslivsforskning

Arbetslivsforskningen har en mycket viktig roll för att skapa ett arbetsliv som är effektivt, rationellt och säkert. Nedläggningen av ALI innebar minskad forskningsvolym på området, vilket också drabbat den helhetssyn som fanns förut. Den nya centrumbildningen i Stockholm kan vara värdefull men är inte tillräcklig för att ersätta ALI. Det bör finnas en organisatorisk form där arbetsmarknadens parter kan bidra med kunskap, liksom en internationell struktur för forskning och fördelning av anslag. Resurserna måste på sikt öka väsentligt.

Det anförda innebär att vi anser att utbildningsutskottet bör tillstyrka motion Ub5 yrkandena 9–12.

3. Avvikande mening (mp)

Ulf Holm (mp) anför:

Svensk *genusforskning* står sig mycket stark i ett internationellt perspektiv enligt en s.k. internationell review som Vetenskapsrådet har låtit göra. Miljöpartiet anser att det är ytterst angeläget att genusforskningen fortsätter att växa. Det är ett område där Sverige har möjlighet att bli världsledande. Behovet av genusforskning är dessutom stort eftersom samhället i så hög grad fortfarande präglas av ojämställdhet. Kön tillåts spela en roll på ett sätt som inte är förenligt med de grundläggande principerna om allas lika värde. Ett exempel är lönediskrimineringen. Kvinnor tjänar sämre än män även när de utför likvärdigt eller till och med lika arbete. Samhället har hittills misslyckats med att rätta till detta, och forskning behövs därför. Det finns också ett behov av forskning om praktiskt jämställdhetsarbete och om vilka metoder som åstadkommer resultat.

Den tillämpade genusforskningen är mycket angelägen för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen, men det är samtidigt viktigt att lyfta fram den fria grundforskningens betydelse. Vi i Miljöpartiet vill framhålla att problematiserandet av traditionella könsroller inte behöver ha en omedelbar samhällsrelevans för att vara vetenskapligt relevant. Även om politiken kan efterlysa vissa perspektiv inom forskningen är det viktigt att forskningen bedrivs med utgångspunkt i de frågor som forskarna själva finner intressanta.

Genusforskningen prioriteras inte på så många lärosäten trots den svenska forskningens starka ställning internationellt, dess stora potential och det uppenbara samhälleliga behovet. Därför bör särskilda resurser avsättas på området. Enligt Miljöpartiets uppfattning är ”öronmärkning” av forskningsmedel i första hand motiverat för att stödja forskning som inte annars skulle ha bedrivits. Så är fallet här, men i den borgerliga regeringens proposition avsätts inga särskilda medel till genusforskningen.

Miljöpartiet anser att Vetenskapsrådet bör få ytterligare 30 miljoner kronor om året mellan 2009 och 2012 för att stödja genusvetenskapligt relevant forskning. Vetenskapsrådet och dess genusvetenskapliga kommitté ska utforma utlysningarna.

I fråga om *arbetslivsforskningen* kan jag konstatera att en av de första saker som den borgerliga regeringen gjorde efter maktövertagandet 2006 var att lägga ned det mycket uppskattade Arbetslivsinstitutet (ALI). En mängd forskning producerades med såväl hög kvalitet som samhällsrelevans. Det mesta tyder på att en stor del av ALI:s forskning gått förlorad, trots regeringens besked att forskningen skulle fortsätta vid någon annan myndighet.

ALI bedrev viktig forskning på områden inom en alltmer komplex och förändringsbenägen arbetsmarknad, inte minst inom jämställdhets- och arbetstidsområdet. Vi i Miljöpartiet anser att ALI ska återupprättas och har föreslagit medel för detta i vår budgetmotion.

En av arbetslivsforskningens viktigare uppgifter är att skapa kunskap om diskrimineringen på arbetsmarknaden och hur man kan komma till rätta med den. Diskriminering är inte förenligt med grundläggande mänskliga rättigheter, och det är problematiskt ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Hittills har framstegen varit alltför små och skett alltför långsamt. Arbetslivsforskningen behövs också för att ta fram ny kunskap om organisationsstyrning och om hur man åstadkommer effektiva och hälsosamma organisationer.

Regeringen föreslår nu en särskild satsning på arbetslivsforskning som ska ske genom Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, FAS. Vi i Miljöpartiet anser att en sådan satsning är synnerligen väl motiverad, särskilt efter nedläggningen av ALI. Det låga beloppet – fem miljoner årligen till ett så viktigt forskningsområde – vittnar dock om brist på förståelse för de utmaningar som samhället står inför i en alltmer internationaliserad värld. Anslaget bör höjas med 35 miljoner kronor årligen till totalt 40 miljoner kronor.

Det anförda innebär att jag anser att utbildningsutskottet bör tillstyrka motion Ub8 yrkandena 12–14.